

**PATOBULINTO LIETUVOS RESPUBLIKOS
2025–2027 METŲ BIUDŽETO PATVIRTINIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Patobulintas Lietuvos Respublikos 2025–2027 metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas įvertinus gautus Lietuvos Respublikos Seimo Biudžeto ir finansų komiteto, kitų Seimo komitetų, Seimo komisijų, Seimo narių, valstybės institucijų ir įstaigų bei asociacijų pasiūlymus, kurių vertė 2025 metais yra beveik 650 mln. eurų, atsižvelgus į Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės, įvertinus Lietuvos banko pastabas ir siekiant patvirtinti agreguotas Lietuvos Respublikos 2025–2027 metų konsoliduotojo biudžeto pajamas, agreguotą asignavimų limitą ir jo dalis, tenkančias valstybės biudžetui, savivaldybių biudžetams, valstybės socialinių fondų biudžetams ir Privalomojo sveikatos draudimo fono biudžetui, ir kitus valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų finansinius rodiklius.

Pažymėtina, kad Europos Komisija 2024 m. lapkričio 26 d. paskelbė savo nuomonę apie valstybių narių biudžetų projektus, tarp jų – apie Lietuvos biudžeto projektą¹, ir savo išvadoje nėra priėmusi nuomonės, kad Lietuvos biudžeto projektas turi būti persvarstytas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Biudžeto departamento (direktorė Daiva Kamarauskienė, tel. (0 5) 239 0130, el. p. daiva.kamarauskiene@finmin.lt), Fiskalinės politikos departamento (direktorius Irmantas Mikulėnas, tel. (0 5) 219 9342, el. p. irmantas.mikulenai@finmin.lt) ir Valstybės išdo departamento (direktorė Rasa Kavolytė, tel. (0 5) 239 0270 el. p. rasa.kavolyte@finmin.lt) specialistai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Kiekvieniems biudžetiniams metams valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansiniai rodikliai nustatomi priimant įstatymą, kuriuo patvirtinami Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansiniai rodikliai.

Agreguotos konsoliduotojo biudžeto pajamos ir agreguotas asignavimų limitas visiems biudžetams kartu nėra nustatomi.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Seimas apsvarstė Įstatymo projektą ir pasiūlė Lietuvos Respublikos Vyriausybei jį patobulinti. Vyriausybė išnagrinėjo visus gautus Seimo komitetų, Seimo komisijų, Seimo narių, valstybės institucijų ir įstaigų bei asociacijų pasiūlymus.

Visi valstybės biudžeto asignavimų pakeitimai atskleidžiami šio aiškinamojo rašto 1 ir 2 prieduose. Įvertinus šiuos pakeitimus Įstatymo projekte:

- agreguotas asignavimų limitas yra 34 518 850 tūkst. eurų 2025 metams, 35 985 409 tūkst. eurų 2026 metams ir 36 576 325 tūkst. eurų 2027 metams;

¹ https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/9fa4ffe6-19af-442b-8ec7-534014cc7da4_en?filename=C_2024_9058_Lithuania.pdf

- valstybės biudžeto asignavimai yra 23 099 916 tūkst. eurų 2025 metams, iš jų 3 587 900 tūkst. eurų – Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos; 23 662 587 tūkst. eurų 2026 metams ir 23 484 994 tūkst. eurų 2027 metams.

Dėl šio aiškinamojo rašto 1 ir 2 prieduose nurodytų priežasčių tikslinamos ir Lietuvos Respublikos 2025 metų valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos savivaldybių biudžetams (Įstatymo projekto 6 priedas), ir Valstybės investicijų 2025 metų programa (Įstatymo projekto 7 priedas).

Įvertinus iš UAB „Valstybės investicinis kapitalas“ gautą patikslinančią informaciją dėl planuojamų investicijų į gynybos ir saugumo pramonę Įstatymo projekto 10 straipsnio 1 dalis papildoma nauju 5 punktu, kuriame nustatomas naujas 54 500 tūkst. eurų garantijų limitas dėl paskolų ar ne nuosavybės vertybinių popierių, kurių lėšos skiriamos investicijoms į Lietuvos Respublikoje kuriamą gynybos ir saugumo pramonę.

Taip pat dėl UAB „Valstybės investicinis kapitalas“ planuojamų investicijų į atsinaujinančios energetikos sritį (35 mln. eurų) Įstatymo projekto 12 straipsnio 1 dalyje siūloma didinti centrinės valdžios sektoriaus subjektų (išskyrus Vyriausybę, Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatyme nurodytą draudimo įmonę, valstybines aukštąsias mokyklas ir valstybines profesinio mokymo įstaigas), turinčių teisę skolintis, 2025 metais pasiskolintų (išimtų) lėšų pagal 2025 ir ankstesniais metais pasirašytas sutartis limitą 89 500 tūkst. eurų ir numatyti jį 378 995 tūkst. eurų. Šis limitas numatomas Finansų ministerijos, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos ir Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos valdomoms įmonėms.

Siekiant papildomai iki 800 mln. eurų skirti šalies gynybai ir saugumui užtikrinti pasinaudojant Įstatymo projekte numatyta teise skolintis valstybės vardu Lietuvos Respublikos krašto apsaugos reikmėms (įskaitant karinio mobilumo ir dvejojo naudojimo (civilinėms ir karinėms reikmėms) transporto infrastruktūrą, taip pat karinės infrastruktūros, reikalingos priimančiosios šalies paramai užtikrinti, pritaikymo ir (ar) sukūrimo projektus) ir kapitalo investicijoms į Lietuvos Respublikoje kuriamą gynybos pramonę finansuoti, bei, įvertinus atnaujintus 2025 metų valstybės biudžeto asignavimus, didinamas Vyriausybės gryojo skolinių įsipareigojimų pokyčių limitas, kuris numatomas (teigiamas) – 5 952 903 tūkst. eurų.

Atkreiptinas dėmesys, kad dėl šių pakeitimų valstybės biudžeto deficitas 2025 metais nesikeistų ir siektų –3,0 procentus bendrojo vidaus produkto.

Atsižvelgiant į Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto siūlymą, kuriame atkreipiamas dėmesys į Teisėjų tarybos diskrecijos teisę svarstyti, aprobuoti ir perskirstyti asignavimus tarp teismų biudžetinais metais, Įstatymo projekto 13 straipsnį siūloma papildyti Vyriausybės teise Teisėjų tarybos teikimu 2 kartus per metus perskirstyti Įstatymo projekto 3 priede teismams (išskyrus Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą) numatytus pirmųjų biudžetinių metų valstybės biudžeto asignavimus tarp teismų (išskyrus Konstitucinį Teismą), atsižvelgiant į teismų programų įgyvendinimo duomenis.

Taip pat, atsižvelgiant į Seimo narių pasiūlymą ir Seimo Biudžeto ir finansų komiteto sprendimą, Įstatymo projekto 13 straipsnio 3 dalies 1 punktą papildytas nauju papunkčiu, pagal kurį Finansų ministerijai būtų suteikiamos teisės skolintis valstybės vardu valstybinės reikšmės tranzitinio eismo keliams (aplinkkeliams) ir kelio statiniams (tiltams, viadukams) valstybinės reikšmės keliuose projektuoti, tiesti, statyti, rekonstruoti ir remontuoti.

Atsižvelgiant į demografinės tendencijas ir senstant visuomenei, didėja žmonių su negalia, kuriems nustatomas individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijų ir (arba) socialinės globos poreikis, skaičius. Tokias tendencijas sunku prognozuoti planuojant valstybės biudžeto projektą. Savivaldybės, atsižvelgdamos į asmenims nustatomą socialinių paslaugų poreikį, priima sprendimus dėl socialinės globos paslaugų skyrimo, organizuoja šias paslaugas, o asmenims su sunkia negalia jos finansuojamos iš valstybės biudžeto lėšų. Atsižvelgiant į savivaldybių teikiamą ir atnaujinamą informaciją apie lėšų poreikį socialinėms paslaugoms finansuoti, kurio jos negali

patenkinti dėl finansavimo trūkumo, tikslinga numatyti galimybę skolintis valstybės vardu šiam tikslui, kai reikia mokėti asmenims individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijas ir (arba) apmokėti socialinės globos paslaugas, jei Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai patvirtintų asignavimų nepakanka.

Siekiant sklandaus biudžeto vykdymo paskirstant lėšas savivaldybėms pedagoginių darbuotojų darbo užmokesčiui didinti, patikslinta Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos teisė skirti lėšų iš savo asignavimų savivaldybėms – savivaldybių švietimo įstaigų pedagogų, vykdančių neformalųjį vaikų švietimą, darbo užmokesčiui padidinti.

Įstatymo projekto 9 priede siūloma patikslinti Valstybės gynybos fondo lėšų likutį 2025 m. sausio 1 d. ir atitinkamai šio fondo 2025 metų išlaidas, atsižvelgiant į faktiškai gautas fizinių ir juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių savanoriškas įmokas.

Kartu Įstatymo projekto 10 priede patikslinti 2025–2027 metais energetikos valstybės veiklos srityje siekiami 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane nustatyti pažangos uždavinių stebėsenos rodikliai ir jų reikšmės: atsisakyta rodiklio „*Iš atsinaujinančių energijos išteklių pasigaminatą elektros energiją savo reikmėms vartojančių asmenų skaičius (asmenys)*“, nes šis rodiklis parodo tik gaminančių vartotojų skaičių, tačiau neparodo efekto, t. y. kaip keičiasi atsinaujinančių energijos išteklių dalies didėjimas nuo bendro galutinio energijos suvartojimo, todėl buvo pasirinktas rodiklis „*Atsinaujinančių energijos išteklių dalis nuo bendrojo galutinio energijos suvartojimo (proc.)*“.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priėmus Įstatymo projektą, įtakos kriminogeninei situacijai, korupcijai nenumatoma.

7. Galima priimto įstatymo įtaka verslo sąlygoms ir plėtrai

Priėmus Įstatymo projektą būtų sudaromos palankesnės finansinės galimybės verslui energetikos, mokslinių tyrimų ir inovacijų, žemės ūkio, aplinkos ir pan. srityse.

8. Įstatymo projekto atitiktis strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, galiojančių įstatymų pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams ir Įstatymo projekto sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projektu neapibrėžiama naujų sąvokų ir jas įvardijančių terminų.

11. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projekto nuostatos neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis, Europos Sąjungos dokumentams.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai ir terminai

Priėmus Įstatymo projektą, Vyriausybė:

1) paskirstys Valstybės investicijų 2025 metų programoje numatytas lėšas pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus (investicijų projektų įgyvendinimo programas);

2) paskirstys Valstybės gynybos fondo lėšų sąmatoje patvirtintas metines išlaidas Lietuvos Respublikos Valstybės gynybos fondo įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nurodytiems tikslams.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti papildomų lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai, rekomendacijos ir išvados

Nuomonę dėl Įstatymo projekto pateikė Valstybės kontrolė ir Lietuvos bankas.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Biudžetas“, „savivaldybės biudžetas“, „vidutinės trukmės biudžetas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Kartu su šiuo aiškinamuoju raštu teikiami aiškinamojo rašto priedai: Papildomai siūlomi skirti / mažinti asignavimai (1 priedas); Siūlomi perskirstyti asignavimai, nekeičiant bendros asignavimų sumos (2 priedas).
